

PUNCTUM II.

DE PROPOSITO

24. *Propositum I. debet esse firmum. An qui credit se lapsurum, etc.*
 25. *II. Debet esse universale.*
 26. *III. Debet esse efficax. An relapsus sit signum semper confessionum invaliditatis? Et an propositum debeat esse explicitum.*

24. Tres sunt conditiones veri propositi ad confessionem requisiti: Ut sit firmum, universale, et efficax. Et primo debet esse firmum, ita ut poenitens habeat firmum animum in quocumque casu non peccandi. Hic fit dubium, an valeat propositum alicujus qui non habet animum peccandi, sed credit certo quod in posterum relapsurus sit? Sanch. Laym. Nav. Sporer, etc. dicunt valere, quia propositum voluntatis bene stare potest cum iudicio intellectus, quod praevidet certum relapsum ex eo, quia de sua fragilitate experimentum habet. Contra p. Conc, reprobat ut infirmum etiam propositum illius, qui timet probabiliter se relapsurum. Haec secunda opinio est nimis rigida, et parum rationabilis, quia timor relabendi potest simul stare cum proposito quam firmissimo. Sed nec mihi placet prima, saltem practice loquendo; nam sicut recte dicit Croix, et non distat ab eo Busembaum, in praxi qui certo credit se esse relapsurum, demonstrat suum propositum non esse satis firmum; dum non est possibile quod qui scit Deum auxilium in eum speranti, et ab eo petenti praestaturum esse, et non permissurum aliquem ultra vires tentari, proponat firmiter cuiuscumque malo potius se subjecturum quam Deum offendere, et postea credat se certo in eadem peccata recasurum; unde si iste hoc credit, signum est quod ejus propositum non sit firmum (1).

25. II. Propositum debet esse universale (intellige de mortalibus), ut

(1) l. 6. n. 451.

docent omnes cum s. Thoma (2); nec audiendi sunt nulli aa. qui autumant, sicut valet dolor particularis, ita valere etiam propositum particulare; nam respondetur quod dolor particularis admittitur quia dolor respicit sola peccata commissa; sed non potest admitti propositum particulare, dum quilibet debet esse paratus ad evitanda omnia peccata mortalia, quae committere potest; ideoque Trident. loquendo de dolore ait: *Dolor est detestatio de peccato commisso*; sed loquendo de proposito, dicit, *cum proposito non peccandi de caetero*. Dictum est de peccatis mortalibus, quia quoad venialia, certum est cum s. Thomas (3) sufficere, si proponat se abstinere ab aliquo, quin proponat abstinere a caeteris (4). Caeterum (ut dicunt Suar. Croix, etc.) potest homo proponere evitare omnia peccata venialia deliberata, et in quantum ad indeliberata sufficit proponere evitare ea quantum fert humana fragilitas, ut dicit idem Angelicus loc. cit.

26. III. Debet esse efficax, nempe ut homo proponat non solum non committere peccata, sed etiam omnia media ad illa evitanda conducentia eligere, et praecipue omnes occasiones proximas remove. Sed hic advertendum (quicquid dicat p. Concina) relapsus non semper esse signum infirmi propositi, adeo ut semper repetendae sint confessiones praeteritae, ut invalidae; quia relapsus non est signum certum quod defuit voluntas, sed saepe est signum mutatae voluntatis, dum saepe solent homines firmiter proponere, et postea iterum cadere; ideoque ait Rit. rom. *In peccata facile recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut saepe confiteantur et, si expediat, communicent*. Non dicit, ut facile recidentibus absolutio danda non sit, propter dubium quod subest de eorum proposito, sed ut consulendum sit potius eis ut saepe

(2) P. 3. q. 87. a. 4. ad 4. — (3) Ibid. — (4) l. 6. n. 451. v. 2, requir.

Confiteantur, et communicent: intelligitur, semper ac dignoscitur adesse debita dispositio, ut dicemus tr. ult. punct. 2. Et quoad repetendas confessiones praeteritas, recte dicit p. Segneri, talem obligationem non adesse, nisi habeatur moralis certitudo de invaliditate confessionum praeteritarum, ut esset, cum observatur quod aliquis post confessiones semper incidit in eadem peccata statim post biduum, aut triduum, sine ulla resistantia, et quin aliquid medium adhibuerit, et quin occasionem remove. Hic occurreret loqui de illis qui sunt in occasione proxima, et de habituatis, et recidivis, sed de his peculiaribus Punct. 1. et 2. tr. ult. loquemur. Restat tantum hic ut videamus, an pro confessione sufficiat propositum virtuale in dolore inclusum? Hic tres adsunt sententiae. Sententia 1. negat cum Scoto, Cano, Cajet. Tolet. Conc., etc. qui id inferunt ex Tri., sess. 14. c. 4. ubi videtur requiri propositum formale, cum dicatur quod pars essentialis Penitentiae sit *dolor cum proposito non peccandi de caetero*. Sententia 2. quam tenent Laym. Nav. Card., quam moraliter certam appellat Lugo, etc. affirmat, quoties dolor sit ex motivo generali; et etiam haec fundatur in Concil. ubi dicitur quod attritio, si excludat voluntatem peccandi, jam disponit ad gratiam. Et huic sententiae adhaesit in Concil. rom. Bened. XIII. in quo approbavit instructionem ad populum, in qua (pag. 440). dicitur quod qui saltem non habet attritionem cum firmo proposito, saltem implicito, amplius non peccandi, remissionem non obtinet. Sententia 3. cum Suar. Bellarmino, Bon. et Holzm. qui eam vocat communem, distinguit, et dicit, quod si poenitens nihil cogitat de futuro, ut contingere solet infirmis proximis morti, tunc sufficit propositum implicitum. Secus autem dicendum de eo qui cogitat de futuro, quia (ut dicit idem Concilium) contritio continet tam cessa-

tionem a peccando, quam inceptio-nem novae vitae, juxta illud Ezechielis. *Projicite a vobis praevagationes... et facite vobis cor novum*. Ezech. 18. 31. Caeterum, quia prima sententia est satis probabilis, ante factum illa sequenda est, sed post factum, si quis bona fide confessus est cum proposito implicito, non tenetur repetere confessiones, ut dicit Bellarm. Suar. Vasq. Bonac. et alii communiter; dum qui probabiliter recepit Sacramentum validum, non est obligatus ad illud repetendum; nam tunc cessat periculum injuriae Sacramenti, illud frustrandi (1).

CAPUT III.

De confessione.

PUNCTUM I.

DE CONDITIONIBUS CONFSSIONIS.

27. *Confessio I. debet esse vocalis II. debet esse secreta.*
 28. *III. Debet esse vera. Qui mentitur in confessione, etc.*
 29. *IV. Debet esse integra. De circumstantiis aggravantibus.*
 30. *31. et 32. De peccatis dubiis.*
 33. *De peccatis dubie confessis.*
 34. *Qui confessus est peccatum dubium, cum novit esse certum, etc.*
 35. *Quando excuset impotentia physica mutos, surdos, ignorantes linguam, et moribundos.*
 36. *De moribundo qui dedit signa per testes.*
 37. *De iis qui nullum dant signum.*
 38. *De iis qui in actuali peccato corripuntur.*
 39. *Quando excuset impotentia moralis.*
 40. *Qui debet complicem aperire, etc.*
 41. *Non potest confessarius inquirere nomen complicis.*

27. Quatuor sunt confessionis conditiones: Nempe, ut sit vocalis, secreta, vera, et integra. Et primo debet esse vocalis, nempe voce, dum hic est usus communis Ecclesiae, non jam facta per signa aut scripto; habetur ex Extrav. *Inter cunctos de privil.* ubi dicitur: *Nisi articulus ne-*

(1) Lib. 6. n. 450.

cessitatis occurrat, sanctificanda est oris confessio: modo nulla adsit gravis causa, v. g. nimiae et extraordinariae verecundiae, aut linguae impedimenti, et huiusmodi, quia in tali casu sufficit, postquam confessarius confessionem legerit, quod dicat poenitens: *Me accuso de omnibus istis peccatis*; ita communiter Castr. Cano, Conc. Tamb. Salm., etc. (1). Qui autem non posset voce confiteri, tenetur saltem per signa aut scripto, cum sine periculo, et sine magno incommodo id efficere potest, prout dicemus loquendo de Muto seq. n. 35. ad 1 (2). 2. Debet esse *secreta*, quia nemo tenetur publice, nec per interpretem confiteri, nisi esset in mortali periculo constitutus, aut existens in mortali dubitare de contritione sua, ut dicemus *cit.* n. 35.

28. III. Debet esse *vera*, unde graviter peccat sacrilegii qui mentitur in materia gravi, negando aut tacendo sine justa causa aliquod peccatum grave patratum, aut non adhuc confessum; et aliquando poenitens tenetur aperire peccata confessa ad manifestandum habitum contractum (contra id quod dicebat prop. 58. ex proscriptis ab Innoc. XI.), ut confessarius possit se dirigere ad impertendam, aut differendam absolutionem. Ita etiam peccat qui ex malitia se accusat de aliquo peccato gravi, quod non commisit; imo iste duo committit peccata, unum contra virtutem religionis, propter injuriam quae in Sacramento inferitur, alterum contra virtutem veracitatis, cum tale mendacium sit graviter ipsimet nocivum. Dictum est *in materia gravi*, quia negare in confessione aliquod veniale commissum, aut mortale jam confessum, aut dicere aliud mendacium leve, communis est sententia cum Suar. Lugo, Bon. Ronc. Anacl. Holzm., etc. (contra Cajet. et Armilla) non esse grave. Nec obstat id quod dicit s. Thomas (3), peccare mortaliter qui

(1) N. 429. et 493. — (2) Num. 479. — (3) 2. 2. q. 69. a. 1.

negat veritatem quam confiteri debet; quia ibi loquitur Sanctus de confessione, quae fieri debet in foro externo, non autem de sacramentali, ubi certum est non teneri nos ad confitendas nec culpas veniales, nec graves jam confessas, nisi cum hoc expediret ad recipiendam absolutionem (4).

29. IV. Confessio debet esse *integra*. Et hic distinguenda est integritas materialis a formali. Per se loquendo confessio debet esse materialiter integra, nam poenitens tenetur ad explicandas tam species peccatorum, quam eorum numerum. Jam *tr.* 3, *punct.* 3. locuti fuimus de distinctione specifica et numerica peccatorum, et ex quibus radicibus desumenda sit. Sed hic quaeritur an teneamur confiteri non solum circumstantias speciem mutantem, sed etiam notabiliter aggravantes? Tres ad sunt sententiae probabiles. Prima affirmat cum Soto, Suar. Gonet, Sanchez, Concina, etc., dicentes eandem rationem, quae obligat ad explicandas circumstantias mutantem speciem, obligare etiam ad aggravantes, dum utraque mutant notabiliter confessarii iudicium. Secunda sententia, quam tenent Layman Sporer Busemb. etc., etiam affirmat, sed tantum de illis circumstantiis quae respiciunt integritatem substantialem peccati, ut est quantitas furti, et gradus conjunctionis in incestu: secus (ut dicunt) confessarius debitum iudicium substantiae peccati formare non potest. Tertia sententia communior et probabilior, quam tenent s. Antoninus, s. Bonaventura, s. Bernard. Sotus, Cabass. Lugo, Castrop. Bonac. Ronc. Holzm. Salm. et alii, absolute id negat; et hanc sententiam tenet s. Thomas (5), qui dicit: *Alii vero dicunt quod non sint de necessitate confitendae, nisi circumstantiae quae ad aliud genus peccati trahunt, et hoc probabiliter est*: et in

(4) l. 6. n. 493 ad 497. — (5) In 4. dist. 16. q. 3. a. 2. q. 5.

responso ad 2. subjungit: *Unde sufficit quod (sacerdos) cognoscat quantitatem quae ex specie peccati consurgit*. Ratio est 1. quia Tridentinum *sess. 14. cap. 5.* non imponit ut confiteantur nisi solas circumstantias, quae mutant speciem, dicens, quod sine earum notitia non potest confessarius recte iudicare; ergo e converso juxta Concil. cum explicantur illae, confessarius jam recte iudicium ferre potest. 2. Quia obligatio confitendi circumstantias aggravantes esset poenitentibus nimio angustiae, cum possint ipsi dubitare an circumstantiae ommissa essent leves, aut notabiliter aggravantes, et an sint sufficienter expressae. 3. Quia (et haec est ratio potissima aliarum) talis lex confitendi circumstantias aggravantes, uti dicunt Cabassut. Lugo, Roncagl. et Salmantic. cum Lambert. (1), est dubia, et nemo tenetur ad leges dubias, uti ostensum est in *tr.* 1. n. 33. cum s. Thoma (2), qui dicit: *Nullus ligatur per praeceptum, nisi mediante scientia illius praecepti*. Nec obstat hic dicere, quod in Sacramentorum materia non possimus sequi opiniones solum probabiles, quia hoc procedit cum agitur de valore Sacramenti, secus de integritate: et in quantum ad valorem, certum est sufficere integritatem formalem. Nihilominus recte advertunt Lug. Castrop. Salmantic., etc. quod in quantum ad furtum, licet poenitens per se non teneatur ad explicandum quantitatem, plerumque tamen tenetur confessarius ad eam investigandam, ut se dirigat ad absolutionem impertendam, et circa quantitatem et modum restitutionis (3).

30. Praeterea quaeritur an adsit obligatio confitendi mortalia dubia? Sed hic quaesita distinguenda sunt; hinc quaeritur 1. an confitenda sint peccata positive dubia, nampe cum probabile est ea commissa fuisse, et probabile non fuisse? In eo casu af-

(1) Notif. 80. n. 49. — (2) De veritate. q. 17. a. 2. — (3) Vide l. 6. n. 468.

firmant Merbes. Habert, et Con. quia ut hi auctores dicunt, *in dubiis via tutior est eligenda*. Sed communiter id negant Silvester, Sylvius, Gerson. Sanchez. Suarez, Bonac. Anacl. Ronc. Salmantic. Holzm. et alii plurimi, propter generalem rationem, quod licite sequi possumus opiniones vere probabiles, ut ostensum est *tr.* 1. *ex n.* 33. Et ad regulam oppositam respondetur cum s. Antonino, ut ibidem n. 36. Recte tamen advertunt Sancti. Viva. Holzm., etc. quod in mortis articulo in tali dubio quilibet aut debet contritionem accipere, aut accipere absolutionem confitendo saltem aliam materiam certam (4).

31. Quaeritur 2. an confitenda sint peccata negative dubia, nempe quorum nulla apparet ratio affirmandi, vel negandi? Affirmant cum communiori Busemb. Dian. Tambur., etc., dicendo Trident. *sess. 14. c. 5.* praecipere poenitentibus confessionem omnium mortalium, quorum conscientiam habent: ergo (dicunt) utique confitenda sunt peccata dubia, quae dubia sunt in conscientia. Sed negant probabiliter Merbes. Habert, Coninch. March. Holzm. Croix, Mazzotta, etc., et hanc sententiam probabilem vocant Layman, et Viva cum s. Antonino, Ledesin. Palud. etc. Ratio 1. est quia Concilium non jam imponit, ut supponunt adversarii, confessionem peccatorum, ut sunt in conscientia, sed peccatorum, quorum (poenitentes) conscientiam habent, dicere intendens eorum quorum poenitentes certam habent scientiam, cum conscientia (sicut explicat s. Bernard.) significat cordis scientiam; unde perperam dicitur quis habere conscientiam illius peccati, cujus nullam habet rationem illud commisisse. Tanto magis, quod Trident. loco cit. subjungit: *Nihil aliud in Ecclesia a poenitentibus exigi, quam ut... quisque... ea peccata confiteatur, quibus se Dominum et Deum suum mortali-*

(4) N. 473.

liter offendisse meminert; qui negative dubitat, non potest dici quod recordetur commisisse peccatum. Ratio 2. est quia (sicut superius diximus) non debet onus certum pro lege dubia imponi; contra nulla adest lex certa confitendi peccata dubia (1). Et hoc currit, etiamsi quis vellet communicare, ut diximus *tr.* 15. n. 34. quicquid dictum sit in opere (2).

32. Cæterum regulariter loquendo, consultius est poenitentibus suadere ut peccata dubia confiteantur, ad majorem quæ conscientie quietem, modo non sint scrupulosi, ut diximus *tract.* 1. n. 10. et 11. Insuper sapienter dicunt Salm. Scholastici, Habert, Bonac. Suar. Croix et alii, quod personæ probatæ pietatis, quæ diutius nunquam, aut valde rarius mortali alicui assentitæ sunt, istæ cum dubitant de consensu, præcipue si recordantur in principio restitisse, aut dubitant si fuerint in perfecta vigilia, possunt certo sibi statuere mortaliter non peccasse, cum (sicut dicunt Salm. et Habert) moraliter impossibile est, quod voluntas in bono proposito ita obfirmata, mutetur, quin clare hoc percipiat. Dicit p. Alvarez, quod peccatum mortale est monstrum ita horribile, ut in animam, quæ ab eo per multum temporis abhorruit, se introducendo, non potest se in eam introducere, quin anima dilucide illud cognoscat; sicut contra, loquendo de iis qui ex habitu mortalibus consentiunt, in dubio præsumuntur illi consensisse, quia si restitissent, utique de conatu in tentatione repellenda adhibito recordarentur: unde recte concludit Croix, quod in tali materia difficulter datur dubium negativum, dum præsumptio bonæ aut malæ vitæ recte fundat credulitatem dissensus, aut consensus præstiti (3).

33. Quæritur 3. an poenitens teneatur confiteri peccatum certe commissum, sed in dubio, an de illo nec

(1) N. 474. dubit. 2. — (2) N. 475. — (3) Lib. 6. n. 476. v. item.

ne confessus sit? Si dubium est negativum, certum est apud omnes eum teneri. Contra si dubium est positivum, adeo ut probabiliter credat de eo confessum esse, adest sententia non teneri ad illud confitendum; et hanc teneant Suar. Navar. Silvest. Bonac. Lugo, Salm. Croix, etc. Verum sicut mihi probabilis minime visa fuit opinio relata *tract.* 1. n. 17. in fin. eorum auctorum, qui dicebant non esse obligationem implendi vota, quæ probabiliter impleta sunt, ita nec valeo hanc approbare sententiam quoad peccatum probabiliter confessum, cum obligatio confessionis sit certa, et satisfactio dubia. Non autem reprobo id quod iidem citati auctores tradunt, nempe quod ille qui diligens fuit in suis peccatis confitendis, si postea dubitat an aliquod peccatum omiserit, postquam multum elapsum sit tempus a quo illud patravit, non tenetur ad confitendum, cum possit credere eo casu moraliter certe jam de illo confessum fuisse. Et subjungit p. Concina, quod illi qui diutius vitam rectam duxerunt, licet antea in vitiis habitati fuerint, si postea ipsi dubitant aliquod peccatum aut circumstantiam omisisse in confessione generali, aut particulari, debita diligentia præcedente, confessarius debet imponere ut amplius de illis non confiteantur, et ut nunquam ad illa animam addicant. Et loquendo de scrupulosis (ut dicunt communiter dd.), hi non tenentur aliquod peccatum confiteri, nisi certi ita sint, ut juramento possint affirmare illud peccatum fuisse mortale, et quod nunquam confessi sunt (4); vide dicta *tract.* 1. n. 10. et 11.

34. Quæritur 4. an qui confessus est peccatum uti dubium, teneatur iterum confiteri, cum advertit illud certum? Negant Holzm. Spor. Tamb. Elbel, etc., quia illud peccatum (ut dicunt) est jam directe absolutum. Sed vera, et communissima sententia (4) N. 477.

Sanch. Card. Ronc. Busemb. Viva, Diana, etc., affirmat; quia licet peccatum fuerit directe absolutum, non tamen fuit, sicut erat in conscientia, explicatum cum commissum fuit, et sicut est in præsentia juxta suam cognitam gravitatem, et juxta confessionem a Trident. *sess.* 14. c. 5. præceptam. Opponunt: Ergo si quis confitetur commisisse decem peccata circiter, et postea recordatur certo fuisse undecim, hic teneretur ad repetendam confessionem. Sed respondetur quod in illo circiter jam includitur numerus undecimus: contra in dubia accusatione non includitur certa: nec dubia potest unquam pro certa sumi. Cæterum probabiliter dicunt Coninch. Suar. Sanch. Salmant., etc., quod si quis confitetur peccatum, quod ille nec confessarius ut grave cognoscit, non tenebitur postea illud repetere, cum cognoscat certo illud esse grave in suo genere, quia in tali casu poenitens exponit peccatum ut est in conscientia (1).

35. Hactenus de integritate materiali; sed aliquando in confessione sufficit integritas formalis, nempe quod poenitens confiteatur juxta quod nunc moraliter potest, remanente cæteroquin sibi obligatione faciendi postea confessionem materialiter integram; cum impedimentum fuerit remotum, et urgeat præceptum iterum confitendi. Itaque excusat ab integritate materiali impotentia tam physica quam moralis. Et primo ob impotentiam physicam excusantur 1. muti, quibus tam in morte, quam in præcepto paschali sufficit signis, modo quo possunt, explicare unum peccatum dumtaxat (2). An autem muti scribere scientes teneantur confiteri sua peccata scribendo; negant Castrop. Cajet. Nav. Valent. et alii, dicendo quod talis modus est periculo manifestationis obnoxius. Sed communiter, et probabiliter affirmant Lugo, Bonac. Anaclet. Croix, Salm.,

etc. cum s. Thoma (3), dum qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media. Intelligitur modo hæc media non sint notabiliter difficilia; quapropter non tenetur mutus ad scribendam confessionem, cum extraordinario incommodo aut periculo esset illi, ut peccata sua ab aliis cognoscantur (4). 2. Surdi, qui confessarii interrogationibus respondere nequeunt, nec uti deberent, peccata sua explicare sciunt: intelligitur hoc de omnino surdis, quia surdasti debent adduci in aliquem remotum locum, ut eorum confessiones audiantur. 3. Illi qui linguam patriam ignorant. Isti tempore præcepti, aut alterius necessitatis, possunt absolvi manifestando tantum signis peccatorum suorum dolorem; nec tenentur per interpretem confiteri, ut dicunt Suar. Vasquez, Lugo, etc. An autem teneantur confiteri sic in morte. Alii affirmant; sed alii, ut Sot. Cajet. Castr. Salm. Viva, etc. probabiliter negant, nisi esset quod dubitarent de contritione sua; quia tunc tenentur ad confitendum cum sola attritione quam habent, ut per Sacramentum gratiam perciperent; sed tunc sufficit ipsis, ut confessario per interpretem aliquod veniale manifestent (5). 4. Moribundi; sed hic multa discernenda sunt. Si moribundus sui compos est, sed nequit loqui, quoties ipsa poenitentia dat signa, aut ostendit velle absolutionem, bene potest absolvi, et quoties repetit signa; quia tunc jam adest confessio in illa expostulatione quam facit de absolutione, aut in illo signo quod dat doloris sui, quo jam confitetur se esse peccatorem; unde tunc directe absolutionem recipit super peccatis omnibus sub generico peccati ratione. licet ipse teneatur, cum poterit, ad ea in particulari explicanda, ut confessionem materialiter integram faciat (6).

36. Sed hic quæritur 1. an possit

(3) In 4. dist. 17. q. 3. a. 4. q. 3. ad. 2. — (4) L. 6. n. 479. v. quær. — (5) N. 479 v. 2. surdus. — (6) N. 480.

(1) N. 478. — (2) L. 6. n. 479.

absolvi moribundus sensibus destitutus, cum adstantes testificantur illum confessionem petivisse, aut poenitentiae signa dedisse? Negant Cano, Ledesm. Alvar., etc. Sed est communis sententia opposita, quae tenenda est, quia tunc per testes satis sensibiler confessario fit nota infirmi confessio; ita docent Bellarm. Sotus, Suar. Lugo, Conc. Salm., etc. cum s. Thoma (1), qui dicit: *Si infirmus qui petit Uncionem, amisit notitiam, vel loquelam, ungat eum sacerdos; quia in tali casu debet etiam baptizari, et a peccatis absolvi*. Et hoc currit, ut dicit s. Antoninus, relatus in Sacerdotali romano apud Lugo, etiamsi infirmus diutius fuerit habituatus in peccatis, et confessus non sit. Hoc probatur ex Concil. Arausicano in *can. Qui recedunt* 26. q. 6. et ex Concil. 3. et 4. Carthaginensibus, et a s. Leone Papa in *can. 15. Qui* 26. qu. 6. et denique ex Ritual. rom. (*de Sacramento Poenitent. §. Ordin. min.*) ubi dicitur: *Etiamsi confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est*. Et haec sententia habet locum, ut probabiliter dicunt Lugo, Dicast. et Croix, licet unus tantum testis adsit, et etiamsi sit mediatus, qui testetur signa a moribundo data. Nec obstat. decretum Clementis VIII. quo proscripserunt confessio facta in absentia confessarii, dum (ut testantur Bell. Suar. et Petrus Lombardo) idem Pontifex declaravit non intellexisse comprehendere moribundos, imo expresse dixit hos in nostro casu debere omnino absolvi (2). An autem talis absolutio debeat absolute dari, sententia communior affirmat, dicendo quod in tali necessitate Sacramenta debent absolute conferri, quoties de materiae valore probabilitas habetur: sub conditione autem quoties prudens tantum dubium habetur: sed Suar. s. Anton. Bon. Wigandt, et Croix tenent dandam esse in nostro

(1) Opusc. 6. de Sacra Unct. — (2) L. 6. n. 481

casu sub conditione; et nec opinio mihi videtur tuta, praecipue cum dubitatur (prout facile dubitari potest in rudibus) an poenitens nec ne rite actum doloris elieuerit (3).

37. Queritur 2. an possit absolvi sub conditione moribundus sensibus destitutus, qui nulla dat, nec dedit, poenitentiae signa. Multi negant, ut Lugo, Busemb. Petroc. Abel. Laym. Roncagl., etc., quia tunc, ut dicunt, deest materia sensibilis Sacramenti; sed communiter et probabiliter affirmant Merbesius, Molin. Carden. Pontius, Salmeron. Juvenin. Conc. et Croix, et clare id docet etiam s. Augustinus (4), qui dicit: *Quae autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte poenitentem finiendae vitae periculum preoccupaverit; nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suae pacis exire velle debet Mater Ecclesia* (5). Opponitur: Sed in tali casu ubi nam est materia sensibilis Sacramenti? Respondent Gonet et Juvenin; sed eorum responsiones parum satisfaciunt, ut videre est in opere. Melius respondent Molles. Aver. Salm. Viva, et alii, quod in tali casu jam prudens dubium habetur, quod moribundus antequam sensibus destitueretur, aut in aliqua intervalli luce, suae damnationis periculum agnoscens, velit, ac etiam petat absolutionem signis sensibilibus, v. g. suspiriis, oculorum aut oris motibus, aut saltem respiratione anxiam quam ostendit, licet huiusmodi signa non possint perspicue percipi, sed ipsa aut eorum dubium jam sufficiunt ad dandam absolutionem sub conditione; in casu enim necessitatis urgentis bene licet uti materia etiam dubia: quod utique principium certum est apud theologos, ut testatur Juven. Imo possumus uti tunc opinionibus etiam tenuiter probabilibus, sicut communiter docent Sot. Navar. Carden. Sanch. Viva, Gobat. Croix, etc., quia necessitas efficit ut in quo-

(3) Ibid. v. utrum. — (4) L. 1. de Adult. c. 28 — (5) L. 6. n. 482.

cumque dubio licite ministretur Sacramentum sub conditione, dum per conditionem jam reparatur Sacramenti injuria, et eodem tempore prospicitur proximi salutem. Et hic praeterea advertendum est cum Suar. Vasq. Viva Mazzot. et aliis communiter, quod sacerdotes (cum possunt) tenentur sub graviya absolvere infirmos, ut deducitur ex *can. Si presbyter*, 26. q. 6. ubi Julius Papa dicit: *Si presbyter poenitentiam morientibus abnegaverit, reuserit animarum*. Contra etiam advertit Ronc., loquendo generaliter de moribundis, quod non debet intra breve temporis spatium saepius replicari absolutio, nisi novum et certum doloris signum habeatur, quam bis aut ter intra aliquam proportionatam distantiam, quia revera tunc cessat necessitas. Non negatur tamen quod si sensuum destitutio diutius perseverat, cum actuale mortis periculum adsit, potest pluries repeti absolutio, v. gr. ter aut quater in die (1).

38. Queritur 3. an possit dari absolutio conditionata peccatori, qui sensibus destituitur in actu peccati, v. g. in adulterio, vel duello? Negant Habert, Gonet, Juvenin. et Conc., sed affirmant Pontius, Carden. Holzman. Stoz. Gormaz et alii. Dicunt hi quod semper ac constet huiusmodi peccatorem fuisse catholicum, debere absolvi sub conditione in mortis momento; et recte dicunt Merbes. et Du-Pasquier, quod possumus hac uti opinione, potissimum ob s. Augustini auctoritatem (2) dicentis: *Qui... retinent adulterina consortia, si desperati et intra se poenitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto. Quis enim novit, utrum fortassis adulterinae carnis illecebris usque ad Baptismum stauerint retineri? Quae autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte poenitentem finiendae vitae periculum preoccupaverit*. Et di-

(1) N. 482. v. sed dices. — (2) Lib. 4. de Adult. Coniug. c. 28.

cendo Sanctus, *Quis enim novit, utrum*, etc. supponit certo tales peccatores nullum certum suae conversionis signum praestitisse. Hanc sententiam puto sufficienter probabilem ratione eadem superiori quaesito adducta, quia de quolibet Catholico prudens potest esse praesumptio, quod si unquam ille aliquo usus rationis intervallo donetur, optet modo meliori quo potest, damnationem suam aufugere. Dictum est Catholico, dum (ut bene notat Holzlm.) haereticus moribundus, licet det signa poenitentiae, non potest absolvi, nisi expresse absolutionem petat; nam alias non potest prudenter praesumi ea signa dare in ordinem ad confessionem, a qua haeretici vehementer abhorrent (3).

39. Secundo loco ob impotentiam moralem excusatur poenitens ab integritate materiali, et eis sufficiunt formalis in pluribus casibus: 1. Si est scrupulosus et jugiter praeteritarum confessionum timore vexatur, ut docent communiter Laym. Illsung. Elbel, et Holzlm. 2. Si infirmus, confesso uno vel altero peccato, defecerit, aut in periculo deficiendi esset. 3. Si dum offertur Viaticum, confessarius adverteret confessiones praeteritas fuisse nullas, et infirmus non posset tunc integre confiteri, nisi cum periculo sine absolutione decedendi; aut scandali, ut superiori tract. 15. n. 24. dictum est. Et idem dicit probabiliter Ronc. cum urgens esset necessitas celebrandi, aut communicandi, et tempus finiendae confessionis non suppetere. Idem currit pro sacerdote habente reservatum, et in celebrandi necessitate constituto, si non adesset confessarius facultate praeditus, ut in antecedenti tract. n. 27. diximus. 4. Si sacerdos esset in mortis periculo antequam absolutionem impertiatur. 5. Cum grave adest periculum infectionis, quia tunc confessarius potest absolvere poenitentem infectum, audito uno tantum peccato (3) L. 6. n. 483.